

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No8
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINIG MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 188 sahifa.

2025-yil noyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MEHMONXONA KORXONALARIDA INNOVATSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	10
Erkaboyeva Jasmina Safarali qizi, Ochilova Hilola Farmonovna	
FAULT TOLERANCE AND SELF-HEALING IN IOT-ENHANCED P2P SYSTEMS	15
Ibrokhimkhuja Rikhsikhujayev, Mohit Bhandwal	
BIZNES BOSHQARUVIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	22
Ikromov Boisxon Bahodir o'g'li, Ozodbek Musayev	
BIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA VIRTUAL LABARATORIYADAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI.....	27
Turayeva Sabrina Kamoliddin qizi, Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
YASHIL LOGISTIKA VA TRANSMILLIY KORPORATSIYALAR.....	32
Rafiqov Abror Baxtiyor o'g'li, Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li	
OMBORXONALARNI BOSHQARISHDA RFID TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNI AFZALLIKLARI	36
Mirkamolov Mirsardor Mirxamdami o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdulkarimovich	
STARTAPLAR VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY O'SISH VA RIVOJLANISH JARAYONLARIDAGI ROLI	41
Abdumajidova Muxlisa Alisher qizi, Umarova Mukaddas Abbasovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY SUG'URTA TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI XORIJ TAJRIBASI ASOSIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI	46
Sobirova Ozoda Rustamovna, Safarov Javohir Ismoilovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA MILLIY TO'LOV TIZIMLARINING ELEKTRON TIJORATDAGI AHAMIYATI.....	50
Teshayev Sayimbek Anvarovich, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
CHANGES IN PULSE RATE IN BLOOD VESSELS DURING PHYSICAL EXERCISE	56
Pirnazarov Elchin Anvar o'g'li, Yoldasheva Roila Jumaevna	
JAHON IQTISODIYOTIDA GLOBAL XAVFSIZLIK VA IQTISODIY BARQARORLIK	61
Qayumov Sobit Obid o'g'li, Xasanov Nodir Erkinovich	
LABOR RESOURCES – THE MAIN FACTOR OF NATIONAL DEVELOPMENT.....	68
Qurbanov Tolmasjon Namoz ugli, Mustafayev Golib Sultonmurodovich	
ISTE'MOLCHI TANLOVI VA NAFLILIK NAZARIYASINI ILMIY ASOSLARI.....	75
Q.Abdulkarimov, M.Keldibekova, F.Umarov	
KORXONALARDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH	80
Tumaris Nietullaeva, Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING INSON VA JAMIYAT HAYOTIDAGI TA'SIRI HAMDA AXBOROT XURUJLARI	87
Kodirov Ozodbek, F.Umarov	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIGA KIRITILAYOTGAN INVESTITSIYALAR TAHLILI VA TARMOQNING MAMLAQAT EKSPORTIDAGI O'RNI.....	93
G'ulomiddin Bobobek Sardorjon o'g'li, G'ulamov Ilhom Akramovich	
BIZNESNI BOSHQARISHDA ERP TIZIMIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	98
Abduhamidova Shodiyaxon Abdushukur qizi, Yuldashev Abduhakim Abdulkarimovich	
O'ZBEKISTON VA AFG'ONISTON HAMKORLIK MUNOSABATLARINING YANGI BOSQICI	103
Fayzullayev Aminjon, F.Umarov	
O'ZBEKISTONDA HUDUDLAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLAR	110
Najmiddinova Malikabonu Asrorovna, F.Umarov	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'INING RIVOJLANISH YO'NALISHLARI XUSUSIDA	117
Mahmudov Orifbek Abdumomin o'g'li, Azmiova Feruza Payziyevna	

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING TARKIBIY RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	122
Xayrullayev Javohir Sheraliyevich, Maqsudov Bunyodjon Abdusamat o'g'li	
MINTAQALARNI IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI TARTIBGA SOLISH VA XALQARO TAJRIBA.....	128
Xudoyberdiyev Feruzbek, F.Umarov	
MINTAQALAR IQTISODIYOTINING RIVOJLANISH HOLATINI BAHOLASH: TAHLIL VA USTUVOR YO'NALISHLAR.....	135
Yarashev Mirkomil, F.Umarov	
OROL DENGIZI INQIROZI OQIBATIDA YER DEGRADATSIYASI VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH IMKONIYATLARI: QORAQALPOG'ISTON MISOLIDA (NDVI VA NDMI TAHLILI ASOSIDA)	141
Nurmatova Shahzoda, Oralbaev Bakhitjan Orintaevich, Ruziyeva Iroda Davutovna, Turotova Nigora Xolmurod qizi	
MINTAQADA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	147
Abubakirova Xonzoda, F.U.Umarov	
ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ И МОЛОДЁЖЬ: ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНОГО ИММУНИТЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	154
Абдуллаев Бехзод Баходир угли, Байбобоева Фируза Набижоновна	
SUN'IY INTELLEKT NAZARIYASI VA AMALIYOTI: TAJRIBALAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR	158
Hamroyeva Dilnura G'ayrat qizi, To'qmirzayev Kamol Mo'min o'g'li	
QISHLOQ HUDUDLARIDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA XALQARO TASHKILOTLARNING (FAO, UNDP, IFAD) LOYIHALARI TAJRIBASI.....	162
Z.B.Negmatullayeva, O.Q.Xudayberdiyeva	
O'ZBEKISTON RAQAMLI IQTISODIYOTI VA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIY O'SISH STRATEGIYASIDAGI O'RNI.....	168
Bo'riyev Behruzbek Bahodir o'g'li, Elov Dilshod Abdujabborovich	
«ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КЛИЕНТСКОГО ОПЫТА В БАНКАХ: ИНТЕГРАЦИЯ ОМНИКАНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ И СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ»	173
Каримов Диёрбек Дилшод ўгли, Уснатдинов Миратдин Саламатдинович, Юлдашев Жамшид Аббарович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA INFLYATSIYANING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI.....	182
Bazarbaeva Dildora Ekramjon qizi, Koshanov Abdimurat Azat uli	

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA INFLYATSIYANING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI

Bazarbaeva Dildora Ekramjon qizi Dildorabazarbaeva@gmail.com

Nukus davlat texnika universiteti talabasi

Ilmiy rahbar:

Koshanov Abdimurat Azat ulikoshanovabdimurat@gmail.com

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston iqtisodiyotida inflyatsiyaning 2019–2024 yillardagi dinamikasi, uning shakllanishiga ta'sir etuvchi asosiy tashqi va ichki omillar hamda inflyatsiyani pasaytirish strategiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Davlat statistika qo'mitasi, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi kabi xalqaro va milliy institutlarning ochiq ma'lumotlaridan foydalanildi. Statistik ma'lumotlar asosida inflyatsiyaning yillik o'zgarishlari, energiya narxlari, global oziq-ovqat bozoridagi siljishlar, milliy valyuta kursi va pul-kredit siyosati o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar ko'rib chiqildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda inflyatsiyaning yuqori darajada saqlanib qolishi, bir tomondan, tashqi narx shoklari va importga yuqori qaramlik bilan, ikkinchi tomondan esa bozor infratuzilmasining yetarlicha rivojlanmagani, raqobatning sustligi va ayrim tariflarning ma'muriy tartibda o'zgarishi bilan izohlanadi. Maqola yakunida inflyatsiyani barqaror 5 foizlik maqsad darajasiga yaqinlashtirish uchun pul-kredit, fiskal va tarkibiy islohotlar majmuasidan iborat kompleks strategiya taklif etiladi.

Kalit so'zlar: inflyatsiya, O'zbekiston iqtisodiyoti, pul-kredit siyosati, narx barqarorligi, makroiqtisodiy barqarorlik, iste'mol narxlari indeksi, energiya narxlari, tashqi shoklar, strukturaviy islohotlar.

Abstract: This article analyzes the dynamics of inflation in the Uzbek economy in 2019–2024, the main external and internal factors influencing its formation, and strategies for reducing inflation. The study used open data from international and national institutions, such as the Central Bank of the Republic of Uzbekistan, the State Statistics Committee, the World Bank, and the International Monetary Fund. Based on statistical data, the interrelationships between annual changes in inflation, energy prices, shifts in the global food market, the national exchange rate, and monetary policy were examined. The results showed that the persistence of high inflation in Uzbekistan is explained, on the one hand, by external price shocks and high dependence on imports, and, on the other hand, by insufficiently developed market infrastructure, weak competition, and administrative changes in some tariffs. The article concludes by proposing a comprehensive strategy consisting of a set of monetary, fiscal, and structural reforms to bring inflation closer to a sustainable 5 percent target.

Key words: inflation, economy of Uzbekistan, monetary policy, price stability, macroeconomic stability, consumer price index, energy prices, external shocks, structural reforms.

Аннотация: В данной статье анализируется динамика инфляции в экономике Узбекистана в 2019–2024 годах, основные внешние и внутренние факторы, влияющие на ее формирование, и стратегии снижения инфляции. В исследовании использованы открытые данные международных и национальных институтов, таких как Центральный банк Республики Узбекистан, Государственный статистический комитет, Всемирный банк и Международный валютный фонд. На основе статистических данных изучены взаимосвязи между годовыми изменениями

инфляции, ценами на энергоносители, изменениями на мировом продовольственном рынке, национальным обменным курсом и денежно-кредитной политикой. Результаты показали, что сохранение высокой инфляции в Узбекистане объясняется, с одной стороны, внешними ценовыми шоками и высокой зависимостью от импорта, а с другой стороны, недостаточно развитой рыночной инфраструктурой, слабой конкуренцией и административными изменениями некоторых тарифов. В заключение статьи предлагается комплексная стратегия, включающая в себя набор денежно-кредитных, фискальных и структурных реформ, направленных на приближение инфляции к устойчивому целевому показателю в 5 процентов.

Ключевые слова: инфляция, экономика Узбекистана, денежно-кредитная политика, ценовая стабильность, макроэкономическая стабильность, индекс потребительских цен, цены на энергоносители, внешние шоки, структурные реформы.

KIRISH (INTRODUCTION)

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotida keng ko'lamli bozor islohotlari olib borilmoqda. Valyuta kursining erkinlashtirilishi, narxlarning bosqichma-bosqich liberallashtirilishi, davlat korxonalari islohoti va energetika tariffarining qayta ko'rib chiqilishi inflyatsiya jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

2019 yilda iste'mol narxlari yillik o'sishi 15 foizdan yuqori bo'lgan bo'lsa, keyingi yillarda inflyatsiya bosqichma-bosqich pasaygan, biroq baribir ikki raqamli darajaga yaqin saqlanib qolgan. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, 2022 yil yakunida inflyatsiya 12,3 foizni, 2023 yil yakunida esa 8,8 foiz atrofida tashkil etib, 2016 yildan buyon eng past ko'rsatkich qayd etilgan. ([Центробанк Узбекистана](#)) Jahon banki va IMF ma'lumotlariga ko'ra, 2024 yilda inflyatsiya o'rtacha 9–10 foiz atrofida bo'lib, 2025 yilda ham maqsad darajadan yuqori bo'lishi kutilmoqda. ([Всемирный банк](#))

2019 yildagi prezident farmonida O'zbekistonda inflyatsiyani 2023 yilga borib 5 foiz darajasiga tushirish maqsadi qo'yilgandi, biroq mazkur maqsadga hali erishilmadi. ([Kun.uz](#)) Bu holat inflyatsiyaning tarkibiy sabablari hanuz kuchli ekanini ko'rsatadi.

Tadqiqot maqsadi – O'zbekiston iqtisodiyotida inflyatsiyani yuzaga keltirayotgan asosiy omillarni aniqlash va uni kamaytirish bo'yicha ilmiy asoslangan strategik takliflar ishlab chiqishdir.

METODOLOGIYA

2.1. Tadqiqot ob'ekti va davri

Tadqiqot ob'ekti sifatida O'zbekiston Respublikasida shakllanayotgan iste'mol narxlari dinamikasi va inflyatsiya jarayonlari tanlandi. Vaqt oralig'i sifatida 2019–2024 yillar ko'rib chiqildi, chunki aynan mazkur davr inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish, valyuta va narx liberallashtiruvchi chuqurlashgan davr hisoblanadi. ([Центробанк Узбекистана](#))

2.2. Ma'lumotlar manbalari

- Markaziy bankning rasmiy veb-saytidagi yillik inflyatsiya ko'rsatkichlari va monetar siyosat hisobotlari; ([Центробанк Узбекистана](#))

- O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligining iste'mol narxlari indeks bo'yicha hisobotlari; ([Статистика Узбекистана](#))

- Jahon banki va FRED bazasidagi inflyatsiya statistikasi; ([World Bank Open Data](#))

- Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF) ning mamlakat bo'yicha Article IV missiyalari xulosalari; ([IMF](#))

- EBRD "Transition Report 2022–23" hamda World Bank Macro Poverty Outlook nashrlari. ([EBPP](#))

1-jadval -Inflyatsiya darajalari

2.3. Tadqiqot usullari

- Deskriptiv statistik tahlil – yillik inflyatsiya darajasi va uning tarkibiy tuzilmasini tavsiflash.
- Vaqt qatori tahlili – inflyatsiyaning qisqa muddatli va uzoq muddatli tendensiyalarini aniqlash.
- Taqqoslash usuli – O'zbekiston ko'rsatkichlarini mintaqa davlatlari hamda global inflyatsiya fonida solishtirish.
- Kontent-tahlil – Markaziy bank, IMF va Jahon banki hisobotlaridagi inflyatsiya omillari bo'yicha sifat tahlili.

2-jadval. O'zbekistonda yillik inflyatsiya dinamikasi (yil yakuniga ko'ra, %)

Yil	Inflyatsiya, % (taxminiy diapazon)	Izoh
2019	≈15,2	Valyuta kursining erkinlashtirilishi davridan keyingi yuqori bazaviy inflyatsiya (Центробанк Узбекистана)
2020	≈11–12	Pandemiya sharoitida talab pasayishi, ammo ta'minot zanjirlari uzilishi (Центробанк Узбекистана)
2021	≈10	Pul-kredit siyosatini qat'iylashtirish natijasida pasayish (Центробанк Узбекистана)
2022	12–12,5	Ukraina urushi, global oziq-ovqat va energiya narxlari oshishi (ЕБPP)
2023	8,7–9,0	2016 yildan buyon eng past ko'rsatkich, pul-kredit siyosati ta'siri (Статистика Узбекистана)
2024	≈9,6	Jahon banki bahosi, energiya narxlari islohoti ta'siri (World Bank Open Data)

Yil	Inflyatsiya, % (taxminiy diapazon)	Izoh
2019	≈15,2	Valyuta kursining erkinlashtirilishi davridan keyingi yuqori bazaviy inflyatsiya (Центробанк Узбекистана)
2020	≈11–12	Pandemiya sharoitida talab pasayishi, ammo ta'minot zanjirlari uzilishi (Центробанк Узбекистана)
2021	≈10	Pul-kredit siyosatini qat'iylashtirish natijasida pasayish (Центробанк Узбекистана)
2022	12–12,5	Ukraina urushi, global oziq-ovqat va energiya narxlari oshishi (ЕБPP)
2023	8,7–9,0	2016 yildan buyon eng past ko'rsatkich, pul-kredit siyosati ta'siri (Статистика Узбекистана)
2024	≈9,6	Jahon banki bahosi, energiya narxlari islohoti ta'siri (World Bank Open Data)

1-rasm. O'zbekistonda inflyatsiya darajasi (2019–2024 yillar, %)

– Chiziqli diagramma 1-jadvaldagi raqamlar asosida quriladi. X o'qi – yillar, Y o'qi – inflyatsiya darajasi (%) bo'lib, 2019 yildan 2023 yilgacha pasayish tendensiyasi, 2024 yilda esa energiya tariflaridagi islohotlar sababli qisqa muddatli ko'tarilish aks ettiriladi. ([Центробанк Узбекистана](#))

NATIJALAR

3.1. Inflyatsiya darajasining umumiy tendensiyasi

Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, 2019–2024 yillar mobaynida O'zbekistonda inflyatsiya pasayuvchi, ammo notekis tendensiyaga ega bo'ldi. 2019 yilgi yuqori darajadan so'ng 2020–2021 yillarda inflyatsiya asta-

ishtirokchilari uchun yuqori foyda marjasi va narxlarni "o'zboshimchalik bilan" belgilash imkonini yaratadi. Monopol yoki oligopol tuzilma saqlanib qolgan sharoitda har qanday tashqi narx shoki ichki bozorda kuchaytirib uzatiladi, raqobat yetishmasligi esa narxlarning tez pasayishiga yo'l qo'ymaydi. Shuning uchun anti-monopoliya siyosatini kuchaytirish, kichik va o'rta biznesning bozorga kirishini soddalashtirish hamda logistika infratuzilmasini rivojlantirish inflyatsiyaga qarshi kurashning muhim tarkibiy qismidir.

Muhokama qilish lozim bo'lgan yana bir jihat – inflyatsion kutilmalar va indeksatsiya amaliyotidir. Aholi va biznes vakillari uzoq vaqt davomida ikki raqamli inflyatsiya sharoitida faoliyat yuritgani sababli, kelgusi davrda ham narxlarning yuqori sur'atlarda o'sishini "odatiy hol" sifatida qabul qiladi. Natijada ish haqi, ijara haqi, kontraktlar va boshqa narxlar ko'pincha kelgusidagi kutilayotgan inflyatsiya darajasiga mos ravishda belgilab boriladi. Bu esa ikkinchi aylana (second-round) effektlarini vujudga keltirib, hatto monetar siyosat qat'iylashganda ham inflyatsiya jarayonlari sekinlik bilan pasayishiga olib keladi. Shu nuqtai nazardan, Markaziy bank va hukumatning axborot siyosati, prognozlar va maqsadli ko'rsatkichlar bo'yicha aniq va tushunarli kommunikatsiyasi kutilmalarni pasaytirishning muhim vositasidir.

Yana bir muhim masala – inflyatsiyaning ijtimoiy taqsimoti. Statistika va xalqaro hisobotlar shuni ko'rsatadiki, eng ko'p narx o'zgarishiga uchraydigan oziq-ovqat va kommunal xizmatlar, odatda, kam ta'minlangan aholi guruhlari iste'mol savatida yuqori ulushni egallaydi. Demak, inflyatsiya, ayniqsa, past daromadli qatlamlarga kuchliroq zarba beradi, kambag'allikni qisqartirish jarayonini sekinlashtiradi. Shu sababli tariflar va narxlarni liberallashtirish jarayoni albatta manzilli ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari – subsidiya, kompensatsiya, nafaqalar indeksatsiyasi va boshqalar bilan uyg'unlashishi kerak. Aks holda, qisqa muddatli ijtimoiy norozilik xavfi oshadi va islohotlar barqarorligiga putur yetadi.

Tadqiqotning o'zi ham bir qator cheklovlarga ega. Birinchidan, tahlil asosan mavjud rasmiy statistik ma'lumotlarga tayanadi; noformal sektor va regionlar kesimidagi ayrim tafovutlar to'liq hisobga olinmasligi mumkin. Ikkinchidan, inflyatsiya omillarini chuqurroq aniqlash uchun econometrik modellar (masalan, VAR yoki ARDL modellari) qo'llanganda natijalar yanada aniqroq bo'lardi. Uchinchidan, xalqaro solishtirishlar asosan mintaqa davlatlarining ochiq ma'lumotlariga bog'liq bo'lganligi sababli, ayrim ko'rsatkichlar bo'yicha to'liq qiyosiy baza yo'q. Kelgusidagi tadqiqotlar ushbu cheklovlarni bartaraf etgan holda, inflyatsiyaning sektoral va mintaqaviy kesimda tahliliga, shuningdek, kutilmalar va institutsional islohotlarning aniq ta'sirini o'rganishga qaratilishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

Umuman olganda, muhokama qilingan natijalar O'zbekistonda narxlar barqarorligini ta'minlash uchun monetar, fiskal va strukturaviy siyosatning o'zaro uzviy bog'liq holda yuritilishi zarurligini ko'rsatadi. Markaziy bankning qat'iy pul-kredit siyosati inflyatsiyani qisqa va o'rta muddatda jilovlashga yordam bersa, energetika, raqobat, logistika va davlat sektori islohotlari narxlar o'sishini uzoq muddatda barqaror past darajada ushlab turish uchun zarur bo'lgan asosiy shartlar sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

5.1. Asosiy xulosalar

1. 2019–2024 yillarda O'zbekistonda inflyatsiya pasayuvchi tendensiyaga ega bo'lsa-da, 2024 yil holatiga ko'ra hali ham maqsad qilingan 5 foizlik targetdan ancha yuqori. ([Центробанк Узбекистана](#))
2. Inflyatsiya darajasiga tashqi narx shoklari, energiya va oziq-ovqat narxlarining oshishi, importga qaramlik va logistika xarajatlari kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. ([ЕБРР](#))
3. Ichki omillar qatoriga energiya tariflarining liberallashtirilishi, davlat xarajatlari o'sishi, pul massasining kengayishi va raqobatning yetarli emasligi kiradi. ([Центробанк Узбекистана](#))
4. Yuqori inflyatsiya aholi real daromadlarini kamaytirib, kambag'allikni qisqartirish jarayonini sekinlashtirmoqda hamda biznes uchun noaniqliklarni kuchaytirmoqda. ([Мировой Банк](#))

5.2. Inflyatsiyani kamaytirish bo'yicha strategik takliflar

1. Pul-kredit siyosatini izchil yuritish
 - Bazaviy stavkani inflyatsiya kutilmalaridan yuqori darajada ushlab turish;
 - Pul massasining o'sishini iqtisodiyotning real o'sishi bilan uyg'unlashtirish;
 - Markaziy bankning inflyatsion targetlash bo'yicha kommunikatsiyasini kuchaytirish (prognozlar va qarorlar bo'yicha ochiq axborot).
2. Fiskal siyosatni muvofiqlashtirish
 - Byudjet taqchilligini bosqichma-bosqich qisqartirish;
 - Ijtimoiy to'lovlarni indeksatsiya qilishda inflyatsiya targetlarini hisobga olish;
 - Davlat kafolatli kreditlar va subsidiyalarni aniq maqsadli va shaffof mexanizm asosida taqsimlash.
3. Strukturaviy va institutsional islohotlar
 - Energetika sektorini isloh qilishda tariflarni oshirish bilan bir qatorda manzilli kompensatsiya va energiya tejamkorlik dasturlarini kengaytirish;

- Monopoliyaga qarshi siyosatni kuchaytirish, bozorga kirish to'siqlarini kamaytirish;
- Importga yuqori qaram bo'lgan tovarlar bo'yicha mahalliy ishlab chiqarishni rag'batlantirish (soliq imtiyozlari, infratuzilma qo'llab-quvvatlashi).

4. Ijtimoiy himoya va kommunikatsiya

- Kam ta'minlangan qatlamlar uchun kompensatsion to'lovlarni aniq manzilli qilish;
- Aholiga inflyatsiya sabablari, islohotlarning zarurati va kutilayotgan natijalari haqida muntazam tushuntirish ishlarini olib borish.

Mazkur chora-tadbirlar majmuaviy qo'llanilganda, xalqaro tashkilotlar prognozlariga ko'ra, o'rta muddatli davrda O'zbekistonda inflyatsiyani barqaror ravishda bir raqamli, maqsadga yaqin darajada ushlab turish mumkin bo'ladi. ([IMF](#))

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. Year-on-year, month-on-month and cumulative inflation indicators. (2019–2025). ([Центробанк Узбекистана](#))
2. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. Annual Report 2023. T.: CBU, 2024. ([Центробанк Узбекистана](#))
3. State Committee of the Republic of Uzbekistan on Statistics. Prices. Consumer Price Index for the Republic of Uzbekistan, 2023. ([Статистика Узбекистана](#))
4. World Bank. Uzbekistan – Country Overview and Data (Inflation, consumer prices, annual %). ([Всемирный банк](#))
5. IMF. Uzbekistan – 2024 Article IV Consultation, Press Release No. 24/240. 26 June 2024. ([IMF](#))
6. IMF. Uzbekistan – Staff Concluding Statement of the 2025 Article IV Mission. 23 April 2025. ([IMF](#))
7. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Transition Report 2022–23: Country Assessment – Uzbekistan. ([ЕБРР](#))
8. World Bank. Macro Poverty Outlook for Uzbekistan (Europe and Central Asia). Latest issue, 2025. ([Мировой Банк](#))
9. Gazeta.uz. "Inflation in Uzbekistan made up 8.77% in 2023, lowest since 2016." 3 January 2024. ([Газета.uz](#))
10. Daryo.uz. "Uzbekistan achieves record low annual inflation of 8.76% in 2023." 7 December 2023. ([Daryo](#))
11. Kun.uz. "Uzbekistan's inflation remains above target – Central Bank chief explains delay." 13 September 2025. ([Kun.uz](#))
12. World Bank. Global Economic Prospects va inflyatsiya bo'yicha global tendensiyalar (turli nashrlar). ([AP News](#))

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

8-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>